

9-BOB

BITIMLAR

1-§. Bitimlar tushunchasi. Turlari va shakli

101-modda. Bitimlar tushunchasi

Bitimlar deb fuqarolar va yuridik shaxslarning fuqarolik huquq va burchlarini belgilash, o‘zgartirish yoki bekor qilishga qaratilgan harakatlariga aytiladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [102 — 128](#), [353](#), [1120](#), [1181-moddalari](#).

Qo‘shimcha ma’lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi “Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to‘g‘risida”gi 17-sonli qarorining [3-bandi](#).

102-modda. Bitim turlari

Bitimlar bir taraflama, ikki taraflama yoki ko‘p taraflama (shartnomalar) bo‘lishi mumkin.

Bitim tuzish uchun qonun hujjatlariga yoki taraflarning kelishuviga muvofiq bir tarafning xohishi zarur va yetarli bo‘lsa, bunday bitim bir taraflama bitim hisoblanadi.

Shartnoma tuzish uchun ikki taraf (ikki taraflama bitim) yoki uch yoxud undan ko‘p taraf (ko‘p taraflama bitim) kelishib xohish bildirgan bo‘lishi kerak.

Qarang: mazkur Kodeksning [101](#), [102](#), [104](#) — [128](#), [353](#), [1120-moddalari](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi “Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to‘g‘risida”gi 17-sonli qarorining [2-bandi](#).

103-modda. Bir taraflama bitimlarni huquqiy tartibga solish

Bir taraflama bitim uni tuzgan shaxs uchun burchlar keltirib chiqaradi. U boshqa shaxslar uchun qonunlarda yoki bu shaxslar bilan kelishuvda belgilangan hollardagina burchlar keltirib chiqarishi mumkin.

Bir taraflama bitimlarga nisbatan, basharti qonun hujjatlariga, bitimning tabiati va mohiyatiga zid bo‘lmasa, majburiyatlar va shartnomalar to‘g‘risidagi umumiy qoidalar (ushbu Kodeksning [III bo‘limi](#)) tegishincha qo‘llaniladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [101](#), [102](#), [104](#) — [128](#), [1120](#), [1121-moddalari](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi “Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to‘g‘risida”gi 17-sonli qarorining 2-bandi [“a” kichik bandi](#).

104-modda. Shartli bitimlar

Agar taraflar huquq va burchlarning kelib chiqishini yuz berishi yoki bermasligi noma'lum bo'lgan holatga bog'liq qilib qo'ysalar, bitim kechiktirish sharti bilan tuzilgan hisoblanadi.

Agar taraflar huquq va burchlarning bekor bo'lishini yuz berishi yoki bermasligi noma'lum holatga bog'liq qilib qo'ysalar, bunday bitim bekor bo'lish sharti bilan tuzilgan bitim hisoblanadi.

Agar shartning yuz berishiga uning yuz berishidan manfaatdor bo'lmagan taraf insofsizlik bilan qarshilik ko'rsatgan bo'lsa, bu shart yuz bergan deb hisoblanadi.

Agar shartning yuz berishiga ushbu shartning yuz berishidan manfaatdor bo'lgan taraf insofsizlik bilan yordamlashgan bo'lsa, bu shart sodir bo'lmagan hisoblanadi.

Qarang: mazkur Kodeksning [101 — 103](#), [105 — 128](#), [1121-moddalari](#).

Qarang: mazkur Kodeksning [101 — 103](#), [105 — 128](#), [1121-moddalari](#).

105-modda. Bitimlarning shakli

Bitimlar og'zaki yoki yozma (oddiy yoki notarial tasdiqlangan) shaklda tuziladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [101](#), [102](#), [106 — 108-moddalari](#).

Sukut saqlash qonun hujjatlarida yoki taraflarning kelishuvida nazarda tutilgan hollarda bitim tuzishga bo‘lgan xohish-irodaning ifodasi hisoblanadi.

Qarang: mazkur Kodeksning 101, 102-moddalari, 370-moddasining uchinchi qismi.

106-modda. Bitimning og‘zaki shakli

Qonun hujjatlarida yoki taraflarning kelishuvida yozma shakl belgilab qo‘yilmagan, jumladan u tuzilayotgan vaqtning o‘zidayoq bajariladigan bitim og‘zaki tuzilishi mumkin. Shaxsning xatti-harakatidan uning bitim tuzishga bo‘lgan xohish-irodasi bilinib turgan holda ham bunday bitim tuzilgan hisoblanadi.

Jeton, patta yoki odatda qabul qilingan boshqa belgi berish yo‘li bilan tasdiqlangan bitim, agar qonun hujjatlarida boshqacha tartib belgilangan bo‘lmasa, og‘zaki shaklda tuzilgan bitim hisoblanadi.

Yozma shaklda tuzilgan shartnomani bajarishga qaratilgan bitimlar, agar qonun hujjatlari va shartnomaga zid bo‘lmasa, taraflarning kelishuviga muvofiq og‘zaki tuzilishi mumkin.

Qarang: mazkur Kodeksning 101, 102, 107, 108-moddalari, 289-moddasining ikkinchi qismi, 504-moddasining birinchi qismi, 539-moddasining birinchi qismi, 710-moddasining ikkinchi qismi, 733-moddasining birinchi qismi, 877-moddasining ikkinchi, uchinchi qismlari, 984-moddasining birinchi qismi, O‘zbekiston Respublikasining “Iste’molchilar huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi Qonuni 8-moddasining to‘rtinchi qismi.

107-modda. Bitimning yozma shakli

Yozma shaklda tuzilgan bitimni, agar ish muomalasi odatlaridan boshqacha tartib kelib chiqmasa, taraflar yoki ularning vakillari imzolashi kerak.

Agar qonun hujjatlariga yoki ishtirokchilardan birining talablariga zid bo'lmasa, bitim tuzish chog'ida imzodan faksimile usulida nusxa ko'chirish vositalaridan foydalanilishiga yo'l qo'yiladi.

Ikki taraflama bitimlar har birini berayotgan taraf imzolaydigan hujjatlarni o'zaro ayirboshlash yo'li bilan tuzilishi mumkin.

Xatlar, telegrammalar, telefonogrammalar, teletaypogrammalar, fakslar yoki subyektlarni va ular xohish-irodasining mazmunini ifodalaydigan boshqa hujjatlarni o'zaro ayirboshlash, agar qonun hujjatlarida yoki taraflarning kelishuvida boshqacha tartib nazarda tutilgan bo'lmasa, yozma shaklda tuzilgan bitimga tenglashtiriladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [101, 102-moddalari](#), 366-moddasining [to'rtinchi, beshinchi qismlari](#), O'zbekiston Respublikasining "Xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida"gi Qonunning [11-moddasi](#).

Qonun hujjatlarida va taraflarning kelishuvida bitim shakli mos kelishi shart bo'lgan qo'shimcha talablar (muayyan shakldagi blankada tuzilishi, muhr bosib (muhr mavjud bo'lgan taqdirda) tasdiqlanishi va boshqalar) belgilab qo'yilishi va bu talablarga rioya etmaslik oqibatlarini nazarda tutilishi mumkin.

(107-moddaning beshinchi qismi O‘zbekiston Respublikasining 2015-yil 20-avgustdagi O‘RQ-391-sonli Qonuni tahririda — O‘R QHT, 2015-y., 33-son, 439-modda)

Qarang: mazkur Kodeksning 101 — 105-moddalari, Vazirlar Mahkamasining 04.05.2007-yildagi 91-son “Avtomototransport vositalaridan foydalanish va ularni tasarruf etish huquqiga ishonchnomalarni gerbli (maxsus) blankalarda qayta rasmiylashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori, Vazirlar Mahkamasining 07.03.2006-yildagi 38-sonli Qarori bilan tasdiqlangan “Avtomototransport vositalari bilan bog‘liq bitimlarni rasmiylashtirish tartibi to‘g‘risida”gi Nizomning 8-bandi.

Agar fuqaro jismoniy kamchiligi, kasalligi yoki savodsizligi tufayli bitimni shaxsan o‘zi imzolay olmasa, uning iltimosiga binoan bitimni boshqa fuqaro imzolashi mumkin. Boshqa fuqaroning imzosi notarius yoki bunday notarial harakatni amalga oshirish huquqiga ega bo‘lgan boshqa mansabdor shaxs tomonidan guvohlantirilib, bitim tuzuvchi uni shaxsan o‘zi imzolay olmasligining sabablari ko‘rsatilishi shart.

Yozma shaklda tuzilgan bitimni bajargan taraf ikkinchi tarafdin ijroni tasdiqlovchi hujjat talab qilishga haqli. Og‘zaki tadbirkorlik bitimini bajargan taraf ham ana shunday huquqqa ega, tuzilgan vaqtning o‘zidayoq bajariladigan bitimlar bundan mustasno.

Qarang: mazkur Kodeksning 101 - 105-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining “Notariat to‘g‘risida”gi Qonuni 23-moddasi birinchi qismining 9-bandi, 28-moddasi birinchi qismining 10-bandi, 34-moddasining ikkinchi qismi.

108-modda. Bitimning oddiy yozma shakli

Notarial tasdiqlanishi talab etiladigan bitimlardan tashqari, quyidagi bitimlar oddiy yozma shaklda tuziladi:

- 1) yuridik shaxslarning o‘zaro va fuqarolar bilan bitimlari;

Qarang: mazkur Kodeksning [16](#), [39-moddalari](#).

2) fuqarolar o‘rtasidagi belgilangan bazaviy hisoblash miqdorining o‘n baravaridan ortiq summadagi bitimlar, qonunda belgilangan hollarda esa — bitim summasidan qat’i nazar, boshqa bitimlar.

(108-modda birinchi qismining 2-bandi O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 3-dekabrdagi O‘RQ-586-sonli [Qonuni](#) tahririda — Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 04.12.2019-y., 03/19/586/4106-son)

Ushbu Kodeksning [106-moddasiga](#) muvofiq og‘zaki tuzilishi mumkin bo‘lgan bitimlar uchun oddiy yozma shaklga rioya etish talab qilinmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning [101](#), [105-moddalari](#), [271-moddasining ikkinchi qismi](#), [292-moddasining uchinchi qismi](#), [480-moddasi](#), [504-moddasining uchinchi qismi](#), [539-moddasining birinchi qismi](#), [574-moddasining birinchi qismi](#), [603-moddasi](#).

109-modda. Bitimning oddiy yozma shakliga rioya qilmaslik oqibatlar

Bitimning oddiy yozma shakliga rioya qilmaslik uning haqiqiy emasligiga olib kelmaydi, biroq nizo chiqqan taqdirda taraflarni bitimning tuzilganligini, mazmunini yoki

bajarilganligini guvohlarning ko'rsatuvlari bilan tasdiqlash huquqidan mahrum qiladi.

Taraflar bitimning tuzilganligini, mazmuni yoki bajarilganligini yozma yoki boshqa dalillar bilan tasdiqlashga haqlidirlar.

Qonunda yoki taraflarning kelishuvida to'g'ridan to'g'ri ko'rsatilgan hollarda bitimning oddiy yozma shakliga rioya qilmaslik uning haqiqiy emasligiga olib keladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [101](#), [105](#), [108](#), [114](#), [115](#)-moddalari, 271-moddasining [beshinchi qismi](#), 292-moddasi, 504-moddasining [uchinchi](#), [to'rtinchi qismlari](#), 574-moddasining [birinchi](#), [ikkinchi qismlari](#), 733-moddasining [birinchi](#), [ikkinchi qismlari](#), 745-moddasi, 761-moddasining [uchinchi qismi](#), 774-moddasi, 854-moddasining [birinchi](#), [uchinchi qismlari](#), 927-moddasining [birinchi](#), [ikkinchi qismlari](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 24.09.1999-yildagi "Fuqarolik kodeksini tatbiq qilishda sud amaliyotida vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 16-son qarorining [21-bandi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 04.03.2002-yildagi "O'zbekiston Respublikasining "Xo'jalik yurituvchi subyektlar Faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida"gi Qonunini iqtisodiy sudlar amaliyotida qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 103-son qarorining [3-bandi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi 269-son qarorining [10-bandi](#).

110-modda. Bitimlarni notarial tasdiqlash

Bitimni notarial tasdiqlash ushbu Kodeksning [107-moddasi](#) talablariga mos keladigan hujjatda notarius yoki bunday notarial harakatni amalga oshirish huquqiga ega bo'lgan boshqa mansabdor shaxs tomonidan tasdiqlovchi ustxat yozib qo'yish yo'li bilan amalga oshiriladi.

Quyidagi hollarda bitimlarni notarial tasdiqlash shart:

- 1) qonunda ko'rsatilgan hollarda;
- 2) taraflardan birining talabi bo'yicha.

Qarang: mazkur Kodeksning [101](#), [105](#), [108-moddalari](#), [271-moddasining uchinchi qismi](#), [386-moddasining to'rtinchi qismi](#), [488-moddasining ikkinchi qismi](#), [490-moddasining birinchi qismi](#), [497-moddasining ikkinchi, uchinchi qismlari](#), [504-moddasining beshinchi, oltinchi qismlari](#), [513-moddasi](#), [531-moddasining uchinchi qismi](#), [565-moddasining ikkinchi qismi](#), [574-moddaning uchinchi qismi](#), [580-moddasining birinchi qismi](#), [603-moddaning ikkinchi qismi](#), [626¹-moddasining ikkinchi qismi](#), [1124-moddasining ikkinchi qismi](#), O'zbekiston Respublikasining Uy-joy kodeksining [14-moddasining ikkinchi, to'rtinchi, oltinchi qismlari](#), O'zbekiston Respublikasining "Notariat to'g'risida"gi Qonunining [7-bobi](#), O'zbekiston Respublikasining "Garov to'g'risida"gi Qonuni [11-moddasi ikkinchi qismi](#), O'zbekiston Respublikasining "Ipoteka to'g'risida"gi Qonuni [12-moddasining birinchi qismi](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Sudi Plenumining 24.09.1999-yildagi "Fuqarolik kodeksini tatbiq qilishda sud amaliyotida vujudga

keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 16-son qarorining 3-bandi.

111-modda. Bitimlarni davlat ro'yxatidan o'tkazish

Yer uchastkalari va boshqa ko'chmas mol-mulk bilan bog'liq bitimlar (boshqa shaxsga berish, ipoteka, uzoq muddatli ijara, merosni qabul qilib olish va boshqalar) davlat ro'yxatidan o'tkazilishi kerak.

Qarang: mazkur Kodeksning 101, 105-moddalari, 271-moddasining to'rtinchi qismi, 481-moddasining birinchi qismi, 488-moddasining ikkinchi qismi, 490-moddasining birinchi qismi, 494-moddasining birinchi qismi, 504-moddasining beshtinchi qismi, 513-moddasi, 539-moddasining ikkinchi qismi, 565-moddasining ikkinchi qismi, 574-moddasining uchinchi qismi, 580-moddasining birinchi qismi, O'zbekiston Respublikasining Yer kodeksi 22-moddasining uchinchi, to'rtinchi qismlari, 35-moddasi, "Garov to'g'risida"gi Qonun 11-moddasining uchinchi qismi, O'zbekiston Respublikasining "Ipoteka to'g'risida"gi Qonuni 12-moddasining birinchi qismi.

Ko'chmas mol-mulk xususida tuzilgan bitimlarni ro'yxatdan o'tkazish va tegishli reyestrlarni yuritish tartibi qonun hujjatlari bilan belgilanadi.

Qarang: O'zbekiston Respublikasi "Davlat yer kadastrini to'g'risida"gi Qonuni, Vazirlar Mahkamasining 31.12.1998-yildagi 543-sonli Qarori bilan tasdiqlangan "Davlat yer kadastrini yuritish tartibi to'g'risida"gi Nizom, Vazirlar Mahkamasining 02.06.1997-yildagi 278-son qarori bilan

tasdiqlangan “Binolar va inshootlar davlat kadastrini yuritish tartibi to‘g‘risida”gi Nizom.

Qonun hujjatlarida muayyan turdagi ko‘char mol-mulk xususida tuziladigan bitimlarni davlat ro‘yxatidan o‘tkazish belgilab qo‘yilishi mumkin.

Qarang: mazkur Kodeksning 101, 105-moddalari, 386-moddasining to‘rtinchi qismi, 497-moddasining uchinchi qismi, 504-moddasining oltinchi qismi, 1088, 1089-moddalari, 1106-moddasining birinchi qismi, Vazirlar Mahkamasining 07.03.2006-yildagi 38-son Qarori bilan tasdiqlangan “Avtomototransport vositalari bilan bog‘liq bitimlarni rasmiylashtirish tartibi to‘g‘risida”gi Nizom 2-bandining uchinchi xatboshisi.

112-modda. Bitimning notarial shakliga va uni ro‘yxatdan o‘tkazish talabiga rioya qilmaslikning oqibatlari

Bitimning notarial shakliga yoki uni davlat ro‘yxatidan o‘tkazish talabiga rioya qilmaslik bitimning haqiqiy emasligini keltirib chiqaradi. Bunday bitim o‘z-o‘zidan haqiqiy bo‘lmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksining 110, 111-moddalari, 113-moddasining birinchi qismi, 114-moddasi.

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy Xo‘jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli “Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to‘g‘risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining 11-bandi birinchi xatboshisi.

Agar taraflardan biri notarial tasdiqlash talab qilinadigan bitimni to'la yoki qisman bajargan bo'lsa, ikkinchi taraf esa — bitimni notarial rasmiylashtirishdan bosh tortsa, sud bitimni bajargan tarafning talabi bo'yicha uni haqiqiy deb hisoblashga haqlidir. Bu holda bitimni keyinchalik notarial rasmiylashtirish talab qilinmaydi.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining [11.1-bandi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining [4-bandi](#).

Agar davlat ro'yxatidan o'tkazish talab qilinadigan bitim kerakli shaklda tuzilgan bo'lib, ammo taraflardan biri uni ro'yxatdan o'tkazishdan bosh tortsa, sud boshqa tarafning talabi bilan bitimni ro'yxatdan o'tkazish to'g'risida qaror chiqarishga haqli. Bunday holda bitim sud qaroriga muvofiq ro'yxatdan o'tkaziladi.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining [11.2-bandi](#).

Ushbu moddaning [ikkinchi](#) va [uchinchi](#) qismlarida nazarda tutilgan hollarda bitimni notarial tasdiqlash yoki davlat ro'yxatidan o'tkazishdan asossiz bosh tortayotgan taraf bitimni tuzish kechiktirilganligi tufayli yetkazilgan zararni ikkinchi tarafga to'lashi lozim.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining [4-bandi](#).

Qarang: sud amaliyoti.

2-§. Bitimlarning haqiqiy emasligi

113-modda. Nizoli va o'z-o'zidan haqiqiy bo'lmagan bitimlar

Bitim ushbu Kodeksda belgilab qo'yilgan asoslarga ko'ra, sud haqiqiy emas deb topganligi sababli (nizoli bitim) yoki bunday deb topilishidan qat'i nazar, haqiqiy emas deb hisoblanadi (o'z-o'zidan haqiqiy bo'lmagan bitim).

Qarang: mazkur Kodeksining [101](#), [105](#), [115](#) — [126-moddalari](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini

qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 6-bandi.

Nizoli bitimni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi talabni ushbu Kodeksda ko'rsatilgan shaxslar qo'yishlari mumkin.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining 17-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 7-bandining birinchi xatboshi.

O'z-o'zidan haqiqiy bo'lmagan bitim haqiqiy emasligining oqibatlarini qo'llanish to'g'risidagi talabni har qanday manfaatdor shaxs qo'yishi mumkin. Sud bunday oqibatlarni o'z tashabbusi bilan qo'llashga haqli.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining 6-bandi, O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 4-bandi birinchi xatboshisi, 7-bandining ikkinchi xatboshisi, 21 — 23, 30, 31-bandlari.

Qarang: sud amaliyoti.

114-modda. Bitimlar haqiqiy emasligining oqibatlari to'g'risidagi umumiy qoidalar

Haqiqiy bo'lmagan bitim uning haqiqiy emasligi bilan bog'liq bo'lgan oqibatlardan tashqari boshqa yuridik oqibatlarga olib kelmaydi va u tuzilgan paytidan boshlab haqiqiy emasdir.

Bitim haqiqiy bo'lmaganida taraflarning har biri boshqasiga bitim bo'yicha olgan hamma narsani qaytarib berishi, olingan narsani aslicha (shu jumladan olingan narsa mol-mulkdan foydalanish, bajarilgan ish yoki ko'rsatilgan xizmat bilan ifodalanganda) qaytarib berish mumkin bo'lmaganida esa, agar bitim haqiqiy emasligining boshqa oqibatlari qonunda nazarda tutilgan bo'lmasa, uning qiymatini pul bilan to'lashi shart.

Qarang: mazkur Kodeksining 101, 105, 113, 115 — 126-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 24.09.2004-yildagi "Yakka tartibda qurilgan uyga bo'lgan mulk huquqi bilan bog'liq nizolar bo'yicha sud amaliyoti to'g'risida"gi 14-son qarorining 20-band, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining 7, 9-bandlari, O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar

tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 3, 9, 20, 22 — 25-bandlari, 27-bandining birinchi xatboshisi, 28-bandi.

Qarang: sud amaliyoti.

115-modda. Bitimning qonun talab qiladigan shakliga rioya etmaslik

Bitimning qonun talab qiladigan shakliga rioya etmaslik qonunda to'g'ridan to'g'ri ko'rsatilgan holdagina uning haqiqiy emasligiga sabab bo'ladi.

Qarang: mazkur Kodeksining 101, 105-moddalari, 112-moddasining birinchi qismi, 271-moddasining beshinchi qismi, 292-moddasining uchinchi qismi, 361-moddasining ikkinchi qismi, 480-moddasining ikkinchi qismi, 490-moddasining ikkinchi qismi, 574-moddasining ikkinchi qismi, 580-moddasining uchinchi qismi, 745-moddasining ikkinchi qismi, 761-moddasining uchinchi qismi, 774-moddasining ikkinchi qismi, 863-moddasi, 927-moddasining ikkinchi qismi, 1088, 1089-moddalari, 1106-moddasining ikkinchi qismi, 1130-moddasining birinchi qismi.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 11-bandi.

116-modda. Qonun hujjatlarining talablariga muvofiq bo'lmagan bitimning haqiqiy emasligi

Qonun hujjatlarining talablariga muvofiq kelmaydigan mazmundagi bitim, shuningdek huquq-tartibot yoki axloq asoslariga atayin qarshi maqsadda tuzilgan bitim o'z-o'zidan haqiqiy emasdir. Bunday bitimga nisbatan ushbu Kodeks 114-moddasining ikkinchi qismida nazarda tutilgan qoidalar qo'llaniladi.

Qarang: mazkur Kodeksining 101, 105-moddalari, 277-moddasining uchinchi qismi, 281-moddasining o'ninchi qismi, 289-moddasining to'qqizinchi qismi, 490-moddasining ikkinchi qismi, 502-moddasining to'rtinchi qismi, 745-moddasining ikkinchi qismi, 761-moddasining uchinchi qismi, 774-moddasining ikkinchi qismi, 916-moddasining to'rtinchi qismi, 938-moddasining birinchi qismi, 943-moddasi, 957-moddasining birinchi qismi, 966-moddasi, 967-moddasining ikkinchi qismi, 968-moddasi, 972-moddasining ikkinchi qismi, 1035-moddasining ikkinchi qismi, 1037-moddasining uchinchi, to'rtinchi qismlari, 1051-moddasining oltinchi qismi, 1068-moddasining o'ninchi qismi.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 24.09.1999-yildagi "Fuqarolik kodeksini tatbiq qilishda sud amaliyotida vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 16-son qarori 17-bandining birinchi-ikkinchi xatboshilari, O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining 12, 20-bandlari, O'zbekiston

Respublikasi Oliy sudi hamda Oliy xo'jalik sudi Plenumining 21.12.2006-yildagi "Kredit shartnomalaridan kelib chiqadigan majburiyatlar bajarilishini ta'minlash to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlarini qo'llashning ayrim masalalari haqida" 13/150-son qo'shma qarorining 21-bandi [ikkinchi xatboshi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy Xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-sonli "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining [12, 12.1-bandlari](#), [12.2-bandining ikkinchi xatboshisi](#).

117-modda. O'n to'rt yoshga to'lmagan shaxs tomonidan tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

O'n to'rt yoshga to'lmagan shaxs tomonidan tuzilgan bitim o'z-o'zidan haqiqiy emas, ushbu Kodeks 29-moddasining [ikkinchi qismida](#) nazarda tutilgan bitimlar bundan mustasno.

Bunday bitimdagi taraflarning har biri bitim bo'yicha olgan hamma narsani ikkinchi tarafga qaytarib berishi, olingan narsani asl holida qaytarib berish mumkin bo'lmaganida esa — uning qiymatini pul bilan to'lashi shart. Bundan tashqari, muomalaga layoqatli taraf, agar ikkinchi tarafning muomalaga layoqatsizligini bilgan yoki bilishi lozim bo'lgan bo'lsa, ikkinchi tarafga u ko'rgan haqiqiy zararni to'lashi shart.

Qarang: mazkur Kodeksning [22, 27 — 29, 118, 993, 994-moddalari](#), O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi [324 — 326-moddalari](#).

118-modda. O‘n to‘rt yoshdan o‘n sakkiz yoshgacha bo‘lgan voyaga yetmagan shaxs tomonidan tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

O‘n to‘rt yoshdan o‘n sakkiz yoshgacha bo‘lgan voyaga yetmagan shaxs tomonidan ushbu Kodeksning [27-moddasiga](#) muvofiq uning ota-onasi, farzandlikka oluvchilari yoki homiysining roziligi talab qilinadigan hollarda ularning rozilgisiz tuzilgan bitim ota-onasi, farzandlikka oluvchilari yoki homiysining da’vosi bo‘yicha sud tomonidan haqiqiy emas deb topilishi mumkin. Agar bunday bitim haqiqiy emas deb topilsa, ushbu Kodeks 117-moddasining [ikkinchi qismida](#) nazarda tutilgan qoidalar qo‘llaniladi.

Bu moddaning qoidalari ushbu Kodeks 22-moddasining [ikkinchi qismi](#) va [28-moddasida](#) nazarda tutilgan hollarda to‘la muomala layoqatiga ega bo‘lgan voyaga yetmaganlarga nisbatan tadbqiq etilmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning [22](#), [27 — 29](#), [117](#), [993](#), [994-moddalari](#), O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi [324 — 326-moddalari](#).

119-modda. Muomalaga layoqatsiz deb topilgan fuqaro tomonidan tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

Ruhiy kasalligi yoki aqli zaifligi sababli muomalaga layoqatsiz deb topilgan fuqaro tomonidan tuzilgan bitim o‘z-o‘zidan haqiqiy emas. Bunday bitimga nisbatan ushbu Kodeks 117-moddasining [ikkinchi qismida](#) nazarda tutilgan qoidalar qo‘llaniladi.

Qarang: O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 117-moddasi [to‘rtinchi qismi](#), mazkur Kodeksning [30](#), [32](#), [119](#), [996-moddalari](#), O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual

kodeksi 34-moddasi birinchi qismi, 42-moddasi beshinchi qismi, 66-moddasi birinchi qismi, 310 — 316-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining Oila kodeksi 16-moddasi to‘rtinchi xatboshisi, 37-moddasi ikkinchi qismi, 43-moddasi birinchi, uchinchi xatboshilari, 173-moddasi, O‘zbekiston Respublikasining 02.01.2014-yildagi “Vasiylik va homiylik to‘g‘risida”gi Qonunining 3-moddasi, 32-moddasi birinchi, o‘n ikkinchi qismlari.

Qo‘shimcha ma’lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 12.12.2008-yildagi “Fuqarolik ishlari bo‘yicha ekspertiza tayinlash, o‘tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida”gi 24-son qarori 6-bandining ikkinchi xatboshisi.

120-modda. Muomala layoqati cheklangan fuqaro tomonidan tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

Spirтли ichimliklarni yoki giyohvand vositalarni suiiste’mol qilish oqibatida muomala layoqati cheklangan fuqaro tomonidan homiysining roziligisiz tuzilgan bitimni sud haqiqiy emas deb topishi mumkin. Agar bunday bitim haqiqiy emas deb topilsa, ushbu Kodeks 117-moddasining ikkinchi qismida nazarda tutilgan qoidalar qo‘llaniladi.

Bu moddaning qoidalari ushbu Kodeks 29-moddasining ikkinchi qismiga muvofiq tuzilgan vaqtning o‘zidayoq bajariladigan mayda maishiy bitimlarga taalluqli bo‘lmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning 23, 31, 32, 997, 1174-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual

kodeksi 42-moddasi ikkinchi qismi, 66-moddasi birinchi qismi, 310, 311, 313 — 315-moddalari, O‘zbekiston Respublikasining 02.01.2014-yildagi “Vasiylik va homiylik to‘g‘risida”gi Qonunining 3-moddasi, 32-moddasi birinchi, o‘n ikkinchi xatboshilari.

121-modda. O‘z harakatlarining ahamiyatini tushuna olmaydigan yoki ularni boshqara olmaydigan fuqaro tomonidan tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

Garchi muomalaga layoqatli bo‘lsa-da, biroq bitim tuzish vaqtida o‘z harakatlarining ahamiyatini tushuna olmaydigan yoki ularni boshqara olmaydigan holatda bo‘lgan fuqaro tomonidan tuzilgan bitim shu fuqaroning yoki huquqlari yoxud qonun bilan qo‘riqlanadigan manfaatlari bunday bitimni tuzish natijasida buzilgan boshqa shaxslarning da‘vosi bo‘yicha sud tomonidan haqiqiy emas deb topilishi mumkin.

Keyinchalik muomalaga layoqatsiz deb topilgan fuqaro tomonidan tuzilgan bitimni, agar bitimni tuzish paytida fuqaro o‘z harakatlarining ahamiyatini tushuna olmaganligi yoki ularni boshqara olmaganligi isbotlangan bo‘lsa, uning vasiysi qilgan da‘voga muvofiq sud haqiqiy emas deb topishi mumkin.

Agar bitim ushbu modda asosida haqiqiy emas deb topilgan bo‘lsa, ushbu Kodeks 117-moddasining ikkinchi qismida nazarda tutilgan qoidalar qo‘llaniladi.

Bundan tashqari, bitim tuzish paytida o‘z harakatlarining ahamiyatini tushuna olmagan yoki ularni boshqara olmagan tarafga ikkinchi taraf, agar u o‘zi bilan bitim tuzgan fuqaroning bunday holatda ekanligini bilgan yoki bilishi lozim bo‘lgan bo‘lsa, qilingan xarajatlarni, yo‘qotilgan mol-mulkning yoki unga yetkazilgan shikastning haqini to‘lashi kerak.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [30](#), [31](#), [119](#), [121-moddalari](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining [11-bandi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 12.12.2008-yildagi "Fuqarolik ishlari bo'yicha ekspertiza tayinlash, o'tkazish va ekspert xulosasiga baho berishda sud amaliyotida kelib chiqadigan ayrim masalalar haqida"gi 24-son qarori 6-bandining [ikkinchi xatboshi](#).

122-modda. Yanglishish ta'sirida tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

Jiddiy ahamiyatga ega bo'lgan yanglishish ta'sirida tuzilgan bitim yanglishish ta'sirida harakat qilgan tarafning da'vosi bo'yicha sud tomonidan haqiqiy emas deb topilishi mumkin.

Bitimning tabiati, uning narsasining o'z vazifasi bo'yicha foydalanish imkoniyatini ancha pasaytiradigan o'xshashligi yoki sifati haqida yanglishish jiddiy ahamiyatga egadir. Bitimning sabablari xususida yanglishish jiddiy ahamiyatga ega emas.

Agar bitim yanglishish ta'sirida tuzilganligi tufayli haqiqiy emas deb topilsa, ushbu Kodeks 114-moddasining [ikkinchi qismida](#) nazarda tutilgan qoidalar qo'llaniladi.

Bundan tashqari, o'z da'vosiga ko'ra bitim haqiqiy emas deb topilgan taraf yanglishish ikkinchi tarafning aybi bilan yuz berganligini isbotlay olsa, ikkinchi tarafdin o'ziga yetkazilgan haqiqiy zararni to'lashni talab qilishga haqli. Agar bu hol isbotlanmasa, o'z da'vosiga ko'ra bitim haqiqiy emas deb

topilgan taraf ikkinchi tarafning talabi bilan, basharti hatto yanglishish yanglishgan tarafga bog'liq bo'lmagan holatlarga ko'ra yuz bergan bo'lsa ham, yetkazilgan haqiqiy zararni unga to'lashi shart.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [30](#), [31](#), [101](#), [105](#), [119](#) — [121-moddalari](#), O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi II bo'limining [2-kichik bo'limi](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining 10-bandi [ikkinchi xatboshisi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining [13-bandi](#).

Qarang: sud amaliyoti.

123-modda. Aldash, zo'rlik, qo'rqitish, bir taraf vakilining ikkinchi taraf bilan yomon niyatda kelishishi yoki og'ir holatlar yuz berishi ta'sirida tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

Aldash, zo'rlik, qo'rqitish, bir taraf vakilining ikkinchi taraf bilan yomon niyatda kelishishi ta'sirida tuzilgan bitim, shuningdek fuqaro og'ir holatlar yuz berishi tufayli o'zi uchun o'ta noqulay shartlar bilan tuzishga majbur bo'lgan, ikkinchi taraf esa bundan foydalanib qolgan bitim (asoratli bitim)

jabrlanuvchining da'vosi bo'yicha sud tomonidan haqiqiy emas deb topilishi mumkin.

Agar bitim yuqorida ko'rsatilgan asoslardan biriga ko'ra haqiqiy emas deb topilsa, ikkinchi taraf jabrlanuvchiga uning bitim bo'yicha bajargan hamma narsasini qaytarib berishi kerak, olingan narsani asl holida qaytarishning iloji bo'lmaganida esa — uning qiymatini pul bilan to'lashi kerak. Jabrlanuvchi bitim bo'yicha ikkinchi tarafdin olgan mol-mulk, shuningdek ikkinchi tarafga topshirilgan narsa evaziga o'ziga tegishli bo'lgan mol-mulk davlat daromadiga o'tkaziladi. Mol-mulkni asl holida davlat daromadiga o'tkazish mumkin bo'lmasa, uning qiymati pul bilan undirib olinadi. Bundan tashqari, jabrlanuvchiga ikkinchi taraf uning qilgan xarajatlarini, uning mol-mulki yo'qotilishi yoki buzilishi natijasida yetkazilgan zararni to'laydi.

Qarang: mazkur Kodeksning [14, 119 — 122-moddalari](#), O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi II bo'limining [2-kichik bo'limi](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 04.03.2002-yildagi "O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasining "Xo'jalik yurituvchi subyektlar Faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to'g'risida"gi Qonunini iqtisodiy sudlar amaliyotida qo'llashning ayrim masalalari haqida"gi 103-son qarori 8-bandining [uchinchi xatboshisi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining 10-bandida [uchinchi — yettinchi xatboshilari](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi

Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son “Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to‘g‘risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi qarorining [14 — 14.5, 28-bandlari](#).

124-modda. Qalbaki va ko‘zbo‘yamachilik uchun tuzilgan bitimning haqiqiy emasligi

Yuridik oqibatlar tug‘dirish niyati bo‘lmagan holda, nomigagina tuzilgan bitim (qalbaki bitim) o‘z-o‘zidan haqiqiy emasdir.

Agar bitim boshqa bitimni niqoblash maqsadida tuzilgan bo‘lsa (ko‘zbo‘yamachilik bitimi), taraflar haqiqatda nazarda tutgan bitimga doir qoidalar qo‘llaniladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [14, 101, 105, 116-moddalari](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: O‘zbekiston Respublikasi Oliy xo‘jalik sud Plenumining 04.03.2002-yildagi “O‘zbekiston respublikasining “O‘zbekiston Respublikasining “Xo‘jalik yurituvchi subyektlar Faoliyatining shartnomaviy-huquqiy bazasi to‘g‘risida”gi Qonunini iqtisodiy sudlar amaliyotida qo‘llashning ayrim masalalari haqida”gi qarorining [8-bandi](#), O‘zbekiston Respublikasi Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi “O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog‘liq normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi 110-son qarorining [6-bandi](#), O‘zbekiston Respublikasi Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son “Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to‘g‘risidagi fuqarolik qonun

hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi Qarorining 15-bandi.

125-modda. Yuridik shaxs huquqiy layoqatidan tashqariga chiqadigan bitimning haqiqiy emasligi

Yuridik shaxs tomonidan uning ustav maqsadlariga zid holda tuzilgan yoki tegishli faoliyat bilan shug'ullanishga litsenziyasi bo'lmagan yuridik shaxs tomonidan tuzilgan bitim uning muassisi (ishtirokchisi) yoki vakolatli davlat organining da'vosi bo'yicha sud tomonidan haqiqiy emas deb topilishi mumkin.

Qarang: mazkur Kodeksning 14, 41, 101, 105, 116-moddalari, O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi II bo'limining 2-kichik bo'limi.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining 16 — 16.3-bandlari.

Qarang: sud amaliyoti.

126-modda. Bitim tuzish vakolatlarini cheklash oqibatlari

Agar shaxsning bitim tuzish vakolatlari shartnoma bilan yoki yuridik shaxs vakolatlari uning ta'sis hujjatlari bilan ishonchnomada, qonunda belgilab qo'yilganiga nisbatan yoinki bitim tuzilayotgan vaziyatdan aniq ko'rinib turgan deb hisoblanishi mumkin bo'lgan vakolatlariga nisbatan cheklab

qo'yilgan bo'lsa va bitimni tuzish paytida bunday shaxs yoki organ ana shu cheklashlar doirasidan chiqib ketgan bo'lsalar, bitimdagi ikkinchi taraf mazkur cheklashlarni bilgan yoki oldindan bilishi lozim bo'lganligi isbotlangan hollardagina bitim cheklash belgilanishidan manfaatdor bo'lgan shaxsning da'vosi bo'yicha sud tomonidan haqiqiy emas deb topilishi mumkin.

Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [41](#), [101](#), [105](#), [116](#) [132](#), [134-moddalari](#), O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik protsessual kodeksi II bo'limining [2-kichik bo'limi](#).

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: O'zbekiston Respublikasi Oliy xo'jalik sudi Plenumining 28.11.2014-yildagi 269-son "Iqtisodiy sudlar tomonidan bitimlarni haqiqiy emas deb topish to'g'risidagi fuqarolik qonun hujjatlari normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi qarorining [17-bandi](#), O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining 22.12.2006-yildagi "Sud amaliyotida bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilik normalarini tatbiq qilishda vujudga keladigan ayrim masalalar to'g'risida"gi 17-son qarorining [13-bandi](#).

Qarang: sud amaliyoti.

127-modda. Bitimning haqiqiy emas deb hisoblanish payti

Haqiqiy emas deb topilgan bitim u tuzilgan paytdan boshlab haqiqiy emas hisoblanadi. Bitimning mazmunidan uning faqat kelajak vaqt uchun bekor qilinishi mumkinligi anglashilsa, haqiqiy emas deb topilgan bitim kelajak vaqt uchun harakatdan to'xtaydi.

*Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [41](#), [105](#), [116](#), [128](#)-
[moddalari](#).*

128-modda. Bitimning bir qismi haqiqiy emasligining oqibatlari

Bitimning bir qismi haqiqiy sanalmasligi bitimga haqiqiy sanalmagan qism qo'shilmasa ham u tuzilgan bo'lar edi, deb taxmin qilish mumkin bo'lsa, uning boshqa qismlarining haqiqiy sanalmasligiga sabab bo'lmaydi.

*Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [41](#), [105](#), [116](#), [127](#)-
[moddalari](#).*

*Qarang: mazkur Kodeksning [14](#), [41](#), [105](#), [116](#), [127](#)-
[moddalari](#).*